

Ortaöğretim 9. Sınıf Öğrencilerinin Okulda Dışlanmışlık Düzeylerinin İncelenmesiⁱ

Nadir ÇELİKÖZⁱⁱ, Azmi TÜRKANⁱⁱⁱ

Bu çalışmada, ortaöğretim dokuzuncu sınıf öğrencilerinin okulda dışlanmışlık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışma farklı değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçladığından, nicel bir çalışma olup ilişkisel araştırma desenindedir. Çalışma grubunu, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde bulunan üç devlet okulunda, 2014-2015 akademik yılı bahar döneminde ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinden 101'i erkek 112'si kadın olmak üzere toplam 213 öğrenci oluşturmuştur. Çalışma kapsamında ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerin dışlanmışlık düzeylerini tespit etmek için "Okulda Dışlanmışlık Ölçeği" kullanılmıştır. Ayrıca öğrencilerin akademik başarılarını tespit etmek için herhangi bir ölçme aracı kullanılmamış, öğrencilerin güz dönemi not ortalamaları esas alınmıştır. Elde edilen veriler, Sosyal Bilimler İçin İstatistiksel Programı (SPSS.20) kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında yapılan istatistiksel analizler sonucunda dokuzuncu sınıf öğrencilerinin; cinsiyet, başka okuldan nakil olma durumu ve aile gelir durumu değişkenleri açısından dışlanmışlık düzeyleri arasında bir farklılaşma bulunmadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların okulda dışlanmışlık düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi tespit etmek için korelasyon katsayıları incelenmiştir. Yapılan istatistiksel işlemler sonucunda öğrencilerin dışlanmışlık düzeyleri ile akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=0,01$). Ayrıca öğrencilerin akademik başarıları ile dışlanmışlık puanlarının bireysel boyut ($r=0,01$) ve sosyal boyutları ($r=-0,06$) arasında ilişkiye rastlanmamıştır.

Anahtar Sözcükler: Dışlanmışlık, Ortaöğretim, Okulda dışlanma

GİRİŞ

İnsanoğlu yaradılışı gereği çevresiyle uyum içerisinde olmak, türünün devamını sağlamak amacıyla kendini bir gruba ait hissetmek ve kendi dışındaki bireylerle ilişki içinde olmak zorunda hissetmiştir. Bireylerin bir gruba ait olma ihtiyacını, Twenge ve Baumeister (2005), birinci dereceden yaşam ihtiyaçları olan barınma, yeme ve içme ihtiyaçlarının karşılanmasından sonra en temel gereksinim olduğunu dile getirmiştir. Diğer insanlarla bir arada olabilmeye ilişkin bu temel ihtiyaç, başkaları tarafından, gruptan veya toplumdaki dışlanma durumlarında karşılanamamaktadır.

Dışlanma, literatürde farklı şekillerde ifade edilmesine karşın, bir bireyin etrafındaki gruba dâhil edilmemesi veya başka bireylerle ilişki kuramaması durumunun ortaya çıkması konusunda ortak bir kana varılmıştır (Leary, 2005). Diğer bir ifadeyle bir grup üyesinin ait olduğu grubun dışında

ⁱ Bu çalışma 3. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresinde (22-24 Ekim 2015 Çukurova Üniversitesi, Adana) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

ⁱⁱ Yıldız Teknik Üniversitesi, ncelikoz@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3826-0070>

ⁱⁱⁱ Yıldız Teknik Üniversitesi, azmiturkan@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2546-5122>

tutulması, mevcut bir gruba bireyin kabul edilmemesi veya oluşmakta olan bir gruba dâhil edilmemesi olarak nitelendirilebilir.

Dışlanma kavramı birçok kavramla birlikte veya birçok kavramla aynı anlama gelecek şekilde kullanılabilir. Bunlardan en sık kullanılanı sosyal dışlanma, psikolojik dışlanma ve sosyal reddedilme kavramlarıdır (Williams, 2007). Bu kavramların aynı anlama geldiğini belirten birçok araştırmacı (Ferris, Brown, Berry ve Lian, 2008; Oaten, Williams, Jones ve Zadro, 2008) bulunmasına rağmen farklı anlama geldiği görüşü de literatürde kabul edilmektedir.

Dışlanma kavramı sosyal boyutta ilk olarak 1960'larda Fransa'da ekonomik kriz ve gerileme sonrası kullanılmaya başlamıştır. Bu bağlamda dışlanma kavramı daha çok ekonomik bir olgu olarak karşımıza çıkmakla birlikte, bireylerin fiziksel ve zihinsel engel durumu, suçlu ya da hüküm giymiş olma, hasta ve bakıma muhtaç bulunma, uyarıcı madde kullanma ve asosyal özellikler gösterme gibi kavramlarla da özdeşleştirilmektedir. Benzer şekilde Levitas ve diğerleri (2007) İngiltere'de dışlanmanın birçok nedene bağlı olarak ortaya çıktığını ancak kavramın daha çok ekonomik bir unsur olarak kullanıldığını vurgu yapmaktadır. Behrman (2003) ise Latin Amerika ve Karayipler'de yaptığı çalışmada, dışlanmışlığı daha çok; etnik köken, dini değerler, coğrafi bölge farklılıkları ve sosyoekonomik faktörlerle ilişkilendirmektedir.

Dışlanma, birçok alanda ya da çevrede karşılaşılan bir durum olmakla birlikte eğitim kurumlarında yaşanması birçok problemi de beraberinde getirmektedir. Marshall ve Calderón (2005), eğitimde dışlanmayı üç temel nedene bağlamaktadır. Bunlardan birincisi; bireyler arasındaki eşitsizliktir ve bu eşitsizliği ekonomik gelirin düşük olması, etnik köken farklılığı gibi etmenler temellendirmektedir. İkinci önemli neden, bazı marjinal grupların çıkarları için devletlerin bilinçli ve kasıtlı olarak uyguladığı politik tavrılardır ve bu durum bazı kesim ya da grupları avantajlı ya da dezavantajlı duruma getirmektedir. Üçüncü ve son neden ise bölgeler arası gelir eşitsizliğidir ve bu ise genelde hem toplumun eğitim işlevini yerine getirme görevini üstlenen eğitim kurumlarını nitelik açısından etkilemekte hem de bölgesel dışlanma hissi uyandırmaktadır. Oysaki Barro ve Xala-i-Martin'e (1995) göre bireylere gelişimsel anlamda en çok katkının sağlandığı kurumlar okullar olmasına rağmen, kasıtlı ya da bilinçsiz bir şekilde bireyler arasında oluşturulan rekabet ortamı, okullarda dışlanma kavramını doğuran temel kaynak konumuna gelmektedir. Yani bireylerin en verimli olabilecekleri ortamlar, oluşturulan sistemlerle bireyler arası rekabet duygusunu arttırarak bireylerin birbirleriyle iletişimlerini en aza indirgeyen ve başarısızlığa yol açan bir duruma dönüştürülmektedir.

Dışlanmışlıkla ilgili çalışmalara bakıldığında, genel anlamda sosyal dışlanmışlık üzerine yapılan çalışmaların daha ağırlık taşıdığı (Catanese ve Tice, 2005; DeWall ve Baumeister, 2006; Şahin, 2008; Twenge ve Baumeister, 2005) ve çoğunlukla yabancı literatürden oluştuğu (Behrman ve diğerleri, 2003; Marshall ve Calderón, 2005; Popkewitz ve Lindblad 2000; Wang, 2011) gözlenmektedir. Eğitim alanında dışlanmışlık konusu ise hem daha az çalışılmış hem de yurtiçinde yapılan çalışmalar sınırlı sayıdadır (Çetin ve Türkan, 2013; Genç, Taylan ve Barış, 2015; Pehlivan ve Acar, 2009).

Sonuç olarak bireylerin eğitimsel gelişimini ve akademik başarısını önemli ölçüde etkileyen eğitimde dışlanmışlık konusu yurtiçinde yapılan çalışmaların eksikliği de göz önüne alındığında incelenmesi gereken bir durumdur. Bireylerin eğitim-öğretim hayatında edindiklerinin geleceklerini etkileme düzeyi de dikkate alındığında eğitimde yaşanan dışlanma gibi önemli bir unsurun araştırma konusu olarak ele alınması alan yazına oldukça katkı getirecektir. Bu nedenle bu çalışmada, ortaöğretim dokuzuncu sınıf öğrencilerinin okulda dışlanmışlık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi temel amaç olarak belirlenmiş ve aşağıdaki alt amaçlara cevap aranmıştır:

- 1) Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin okulda dışlanmışlık düzeyleri nedir?
- 2) Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin okulda dışlanmışlık düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?
- 3) Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin okulda dışlanmışlık düzeyleri başka okuldan nakil olma durumuna göre farklılık göstermekte midir?
- 4) Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin okulda dışlanmışlık düzeyleri aile gelir düzeylerine göre farklılık göstermekte midir?
- 5) Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin okulda dışlanmışlık düzeyleri ile akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Araştırma tarama modeline dayalı olarak yürütülmüştür. Okulda dışlanmışlık olgusu, mevcut durum açısından betimlenmeye çalışılmaktadır. Bununla birlikte mevcut durumun betimlenmesi, farklı veriler arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçladığından, ilişkisel tarama desenindedir. İlişkisel tarama desenleri iki veya daha fazla veri seti arasındaki ilişkiyi ve ilişki düzeyini tespit etmek için kullanılmaktadır (Karasar, 2000; Creswell, 2012).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Diyarbakır'da bulunan üç devlet okulunda, 2014-2015 akademik yılı bahar döneminde eğitim gören ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinden 101'i erkek 112'si kadın olmak üzere toplam 213 kişi oluşturmuştur. Dokuzuncu sınıfta yer alan öğrencilerin tercih edilme nedeni; farklı ilköğretim okullarından gelmeleri ve bu durumun öğrenciler arasında farklılık oluşturabileceği düşüncesidir. Örneklem grubunun belirlenmesinde seçkisiz örnekleme yöntemlerinden basit seçkisiz örnekleme kullanılmıştır. Bu doğrultuda Diyarbakır'da bulunan 3 devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerden gönüllü olarak katılmak isteyen 213 öğrenci örneklem grubunda yer almıştır. Araştırma örnekleminde yer alan öğrencilerin cinsiyet ve aile aylık gelir düzeylerine ilişkin kişisel bilgiler Tablo 1'de verilmektedir.

Tablo 1. Öğrencilerin Cinsiyet ve Aile Gelir Düzeylerine Göre Dağılımları

		Aile Aylık Gelir Düzeyi				Toplam
		2000 TL ve altı	2001- 3000 TL	3001-4000 TL	4001 TL ve üstü	
Cinsiyet	Erkek	18	23	31	29	101
	Kadın	19	39	34	20	112
Toplam		37	62	65	49	213

Tablo-1'de katılımcıların cinsiyet ve aile aylık gelir düzeyine göre dağılımları görülmektedir. Araştırmaya 112'si (% 52,5) kadın 101'i erkek (% 47,5) olmak üzere toplam 213 öğrenci katılmıştır. Örneklemde yer alan öğrencilerin cinsiyet dağılımı açısından birbirine yakın bir dağılım gösterdiği söylenebilir. Ayrıca katılımcıların 37'sinin aile aylık gelir düzeyi 2000 ve altı; 62'sinin 2001-3000 TL; 65'inin 3001-4000 TL ve 49'unun 4001 ve üstü olduğu tespit edilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma kapsamında ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerin dışlanmışlık düzeylerini tespit edebilmek için "Okulda Dışlanmışlık Ölçeği" kullanılmıştır. Ayrıca öğrencilerin akademik başarılarını tespit etmek için herhangi bir ölçme aracı kullanılmamış, öğrencilerin 2014-2015 yılı güz dönemi not ortalamaları esas alınmıştır.

Okulda Dışlanmışlık Ölçeği, Çetin ve Türkan (2013) tarafından geliştirilmiştir. Ölçme aracı 19 maddeden oluşmakta ve 5'li likert tipinde bir dereceleme sahiptir. Ayrıca ölçme aracında, ters madde

bulunmamaktadır. Yani ölçme aracında olumsuz soru yapısı yer almamaktadır. Ölçek geliştirme çalışması Gaziantep il merkezinde eğitim-öğretim gören başarı ve sosyo-ekonomik düzeyleri düşük, orta ve yüksek olmak üzere 3 lisenin toplam 402 öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Elde edilen veriler üzerinden ölçeğin geçerliğine ilişkin bilgi elde edebilmek için döndürülmüş temel bileşenler analizi kullanılmıştır. Bu analiz sonucunda ölçeğin iki alt faktörlü bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Bu boyutlar araştırmacılar tarafından “Bireysel Dışlanmışlık” ve “Sosyal Dışlanmışlık” olarak adlandırılmıştır. Madde geçerliğine kanıt olarak madde test korelasyonları hesaplanmıştır. Yapılan istatistiksel işlemler sonucunda ölçeğin bireysel dışlanmışlık alt faktöründe en yüksek madde yükü 0.74 en düşük madde yükü 0.42 iken sosyal dışlanmışlık alt faktöründe en yüksek 0.77 ve en düşük 0.54 olarak elde edilmiştir. Ayrıca ölçeğin güvenilirliğine kanıt sağlamak amacıyla test tekrar test sonucu 0.74 iken Cronbach's Alpha (Cr α) güvenilirliği 0.92 hesaplanmıştır. Bu veriler ölçeğin güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğunu göstermektedir (Büyükoztürk, 2002).

Bu araştırma kapsamında ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin tekrar bir uygulama yapılarak Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Cr α katsayısı hesaplanmıştır. Yapılan istatistiksel işlemler sonucunda maddelerin orijinal ölçek geliştirme çalışmasına benzer olarak iki boyut altında toplandığı tespit edilmiştir. Ölçeğe ilişkin madde yük değerlerinin 0.86 ile 0.36 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Ölçeğe ilişkin güvenilirlik katsayılarını hesaplamak için ise elde edilen Cr α katsayı değerleri bireysel dışlanmışlık boyut için 0.85, sosyal dışlanmışlık alt boyut için 0.78 ve ölçeğin toplamı için 0.89 olarak tespit edilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın veri toplama sürecinde öncelikle kullanılacak ölçekler ile ilgili ölçeği geliştiren kişilerin izinlerine başvurulmuştur. Ayrıca araştırmanın yürütülmesi için Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünden 11.03.2015 tarih ve (IRB#1503110184) sayılı Etik Kurul izni alınmıştır. Veriler 2014-2015 yılı bahar döneminde araştırmacılar tarafından sınıf ortamında toplanmıştır. Verilerin toplanması yaklaşık olarak 7-9 dakika arası sürmüştür. Ayrıca veri toplama sürecinde gönüllük ilkesi esas alınmıştır.

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizi için Sosyal Bilimler İçin İstatistiksel Programı (SPSS.20) kullanılmıştır. Analiz işlemlerinden önce verilere normallik testi yapılmıştır. Normallik testlerinden Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına göre değişkenler açısından dağılımlar normalden istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermiştir. Bu yüzden değişkenlere göre dışlanmışlık düzeylerinin karşılaştırılmasında non-parametrik analizler için uygun olan Mann-Whitney U testi ile Kruskal-Wallis testlerinden yararlanılmış, ilişkinin incelenmesinde ise, Spearman Brown Sıralı Korelasyon tekniği kullanılmıştır.

Araştırmada öğrencilerin dışlanmışlık düzeylerinin belirlenmesinde her bir boyuta ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Ortalama değerlerin daha kolay yorumlanması için 1.00-1.80 aralığı “Çok Düşük”, 1.81-2.60 aralığı “Düşük”, 2.61-3.40 aralığı “Orta”, 3.41-4.20 aralığı “Yüksek” ve 4.21-5.00 aralığı “Çok Yüksek” şeklinde yorumlanmıştır. Bu değerlere göre örneğin katılımcıların bir maddeye ilişkin görüşleri ile ortalama değer 4.40 hesaplandıysa bu maddeye ilişkin görüşlerinin “çok yüksek” olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında cevap aranan araştırma sorularına ilişkin analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

1) Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin okulda dışlanmışlık düzeylerine ilişkin bulgular

Araştırmanın birinci alt probleminde ortaöğretim 9. Sınıf öğrencilerinin dışlanmışlık düzeylerinin nasıl olduğu sorusu sorulmuştu. Bu soruya cevap bulabilmek için öğrencilerin hem genel dışlanmışlık düzeyleri hem de ölçeğin alt boyutları açısından dışlanmışlık düzeyleri incelenmiştir. Tablo 2’de öğrencilerin okulda dışlanmışlık düzeylerine ilişkin betimsel istatistik sonuçları verilmektedir.

Tablo 2. Ortaöğretim 9. Sınıf Öğrencilerinin Okulda Dışlanmışlık Düzeyleri

Boyut	N	Min.	Max.	$\bar{x}$	S
Bireysel Dış.	213	1,00	3,44	1,29	0,50
Sosyal Dış	213	1,11	3,00	1,25	0,35
Toplam	213	1,00	3,33	1,26	0,36

Tablo 2’nin incelenmesinden de anlaşılacağı gibi öğrencilerin genel olarak okulda dışlanmışlık düzeyleri $\bar{x} = 1,26$ (Çok Düşük) çok düşüktür. Araştırmada beşli likert tipi bir ölçme aracı kullanıldığı için ölçekten en düşük “1.00” puan alınabilmektedir. Alınabilecek minimum puanlar açısından öğrencilerin dışlanmışlık düzeylerine ilişkin aritmetik ortalamalar değerlendirildiğinde, dışlanmışlık düzeylerinin hem genel $\bar{x} = 1,26$ (Çok Düşük) hem de bireysel dışlanmışlık $\bar{x} = 1,29$ (Çok Düşük) ve sosyal dışlanmışlık $\bar{x} = 1,25$ (Çok Düşük) alt boyutları açısından oldukça düşük bir ortalama gösterdiği anlaşılmaktadır. Tüm öğrenciler birlikte ele alınarak incelendiğinde en yüksek dışlanmışlık hissinin (max= 3,44) orta düzeyde ve bireysel dışlanmışlık boyutunda yer aldığı gözlenmektedir. 5’li likert tipi bir derecelenmede 213 öğrenci içerisinde dahi en yüksek dışlanmışlık düzeyinin 3,44’ü geçmemesi, öğrencilerin okullarda dışlanmışlık hislerinin oldukça düşük düzede kaldığının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Ayrıca 3,44 dışlanmışlık değerinin sosyal değil, bireysel boyuta yönelik olması münferit birkaç öğrencinin bireysel olarak yaşadığı bir dışlanmışlığa işaret etmekte, okulda sosyal bir dışlanmışlık duygusunun, olgusunun yaşanmadığına kanıt teşkil etmektedir.

2) Cinsiyetlerine göre ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin okulda dışlanmışlık düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Araştırmanın ikinci alt probleminde öğrencilerin cinsiyetlerinin, okuldaki dışlanmışlık düzeylerini etkileyip, etkilemediği ya da bir diğer ifadeyle farklılaştırıp, farklılaştrmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo-3’te kadın ve erkek öğrencilerin okulda dışlanmışlık düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları verilmektedir.

Tablo 3. Okulda Dışlanmışlık Düzeylerinin Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması (Mann-Whitney U)

	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	p
Bireysel boyut	Erkek	101	102,88	10390,50	5239,50	0,32
	Kadın	112	110,72	12400,50		
	Toplam	213				
Sosyal boyut	Erkek	101	106,81	10787,50	5636,50	0,96
	Kadın	112	107,17	12003,50		
	Toplam	213				
Toplam	Erkek	101	105,72	10677,50	5526,50	0,77
	Kadın	112	108,16	12113,50		
	Toplam	213				

Tablo 3 incelendiğinde kadın katılımcıların dışlanmışlık düzeylerinin tüm boyutlar için daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Bununla birlikte bu farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan U testi sonucuna göre ne toplam (U= 5526,50; p>0,05) ne de bireysel (U= 5239,50; p>0,05) ve sosyal dışlanmışlık (U= 5636,50; p>0,05) boyutlarında anlamlı bir farklılık

bulunmuştur. Yani kadın ve erkek öğrenciler arasında dışlanmışlık düzeyleri açısından bir farklılık yoktur.

3) Ortaöğretim 9. sınıf öğrencileri okulda dışlanmışlık düzeylerinin başka okula nakil olma açısından farklılaşmasına ilişkin bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemünde öğrencilerin başka okullardan gelme yani nakil olma durumlarının, okulda dışlanmalarına neden olup olmadığı ya da bir diğer ifadeyle nakil olmanın dışlanma düzeylerini farklılaştırıp, farklılaşmadığı incelenmiştir. Tablo-4'te öğrencilerin nakil olma durumlarına göre dışlanmışlık düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları verilmektedir.

Tablo 4. Başka Okula Nakil Olma Değişkenine Göre Öğrencilerin Okulda Dışlanmışlık Düzeylerinin Karşılaştırılması (Mann-Whitney U)

	Nakil Olma	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	p
Bireysel boyut	Evet	36	112,78	4060,00	2870,00	0,40
	Hayır	174	103,99	18095,00		
	Toplam	210				
Sosyal boyut	Evet	36	105,88	3811,50	3118,50	0,96
	Hayır	174	105,42	18343,50		
	Toplam	210				
Toplam	Evet	36	117,17	4218,00	2712,00	0,20
	Hayır	174	103,09	17937,00		
	Toplam	210				

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların 36'sının başka okuldan nakil olduğu 174'ünün ise nakil olmadığı görülmektedir. Tablo 4 ayrıntılı bir şekilde incelendiğinde başka okullardan nakil olan ve olmayan öğrencilerin dışlanmışlık sıra ortalamaları arasında farklılıklar olduğu gözlenmektedir. Hem *toplamda* hem de *bireysel* boyutta başka okullardan nakil olan öğrencilerin dışlanmışlık hislerine ilişkin sıra ortalama puanları biraz daha yüksek görünmektedir. Bununla birlikte bu farklılıkların istatistiksel açıdan manidar olup, olmadığını belirlemek amacıyla yapılan U testi sonuçlarına göre, hem *toplam* (U= 2712,00; p>0,05) hem de farklılık gözlenen *bireysel* (U= 2870,00; p>0,05) dışlanmışlık boyutunda anlamlı bir fark bulunmamıştır. Buna göre, başka okullardan nakil olmanın okulda dışlanmışlık açısından farklılaşma durumu oluşturmadığı söylenebilir. Diğer bir ifade ile öğrenciler ister başka bir okuldan nakil olsunlar isterse başlangıçtan itibaren hep aynı okulda bulunmuş olsunlar, hemen hemen hiç dışlanma hissi yaşamamakta ya da münferit bazı öğrenciler çok az dışlanma hissi yaşamaktadırlar.

4) Ortaöğretim 9. sınıf öğrencileri okulda dışlanmışlık düzeylerinin aile gelir durumu açısından farklılaşmasına ilişkin bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemünde okuldaki dışlanmışlık düzeylerinin, öğrencilerin ailelerinin gelir durumlarına göre farklılık gösterip, göstermediği sorulmuştur. Tablo 5'te aile gelir düzeyleri farklı olan öğrencilerin dışlanmışlık düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal-Wallis H-Testi sonuçları verilmektedir.

Tablo 5. Ortaöğretim 9. Sınıf Öğrencilerinin Okulda Dışlanmışlık Düzeylerinin Aile Gelir Düzeylerine Göre Karşılaştırılması (Kruskal-Wallis H-Testi)

	Aylık gelir	N	Sıra Ort.	Ki-Kare	p
Bireysel boyut	2000TL ve altı	37	110,01	2,77	0,43
	2001- 3000 TL	62	115,56		
	3001-4000TL	65	99,25		
	4001TL ve üstü	49	104,17		
	Toplam	213			
Sosyal boyut	2000TL ve altı	37	114,95	1,10	0,78
	2001- 3000 TL	62	105,48		
	3001-4000TL	65	106,18		
	4001TL ve üstü	49	104,01		
	Toplam	213			
Toplam	2000TL ve altı	37	113,34	1,66	0,65
	2001- 3000 TL	62	111,24		
	3001-4000TL	65	105,58		
	4001TL ve üstü	49	98,73		
	Toplam	213			

Tablo-5 incelendiğinde öğrencilerin 37'sinin ailesi 2000 TL ve altı, 62'sinin 2001-3000 TL arası, 65'inin 3001-4000 TL arası ve 49'unun da 4001 TL ve üstü maaşa sahip oldukları gözlenmektedir. Tablo-6'nun incelenmesinden de anlaşılacağı gibi aile gelir durumları farklı olan ortaöğretim dokuzuncu sınıf öğrencilerinin okulda dışlanmışlık düzeyleri arasındaki gözlenen farklılıklar yapılan H testi sonucuna göre ne *toplam* ($\chi^2 = 1,66$; $p > 0,05$) ne de *bireysel* ($\chi^2 = 2,77$; $p > 0,05$) ve *sosyal dışlanmışlık* ($\chi^2 = 1,10$; $p > 0,05$) boyutlarında anlamlı değildir. Buna göre aile gelir durumları farklılık gösteren 9. sınıf öğrencilerinin okuldaki dışlanmışlık hislerinin farklılık göstermediği söylenebilir.

5) Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin okulda dışlanmışlık düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkiye ilişkin bulgular

Araştırmada son olarak okulda dışlanmışlık düzeylerinin öğrencilerin akademik başarıları ile ilişki olup, olmadığı incelenmiştir. Tablo-6'da öğrencilerin dışlanmışlık düzeyleri ile akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişkiye yönelik Spearman-Brown korelasyon sonuçları verilmektedir.

Tablo 6. Öğrencilerin Okulda Dışlanmışlık Düzeyi ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki (Spearman-Brown Korelasyonu)

Boyutlar	Akademik Ortalama
Bireysel Boyut	-.01
Sosyal Boyut	-.01
Toplam	.04

Ortaöğretim dokuzuncu sınıf öğrencilerinin akademik başarıları ile okulda dışlanmışlık ölçeği "Bireysel Boyut", "Sosyal Boyut" ve "Toplam" puanları arasındaki ilişki Spearman-Brown sıra farkları korelasyon katsayısı kullanılarak hesaplanmıştır. Tablo-6'da yer alan istatistiksel analizler incelendiğinde; öğrencilerin akademik başarıları ile ne *toplam* ($r = ,04$; $p > 0,05$) ne de *bireysel* ($r = ,01$; $p > 0,05$) ve *sosyal dışlanmışlık* ($r = ,01$; $p > 0,05$) boyutlarında anlamlı bir ilişki bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu durum okulda dışlanmışlık duygusu ile akademik başarı arasında bir ilişki bulunmadığı şeklinde yorumlanabilir. Bir diğer ifadeyle 9. sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının düşük ya da yüksek olması onların okulda yaşadıkları dışlanmışlık hissini artırma ya da azaltma yönünde etkilememektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma kapsamında; ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin bireysel, sosyal ve toplam dışlanma düzeylerinde; cinsiyete, başka okuldan nakil olma durumuna ve aile gelir durumuna göre bir farklılaşmanın olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca katılımcıların dışlanma düzeyleri ile akademik başarı puanları arasında bir ilişki bulunup, bulunmadığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Elde edilen bulgular katılımcıların bireysel, sosyal ve toplam dışlanma düzeylerinin çok düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Elde edilen bu temel sonuç araştırmanın yapıldığı katılımcı grubu arasında herhangi bir dışlanmanın olmadığını göstermektedir. Değişkenler açısından sonuçlar incelendiğinde; öğrencilerin bireysel, sosyal ve toplam dışlanma durumları arasında kadınlar aleyhine çok az bir dışlanma hissi gözlenmekle birlikte, bu his istatistiksel olarak manidar değildir. Öte yandan başka okuldan nakil olan bireylerin dışlanma düzeyleri de başlangıçtan beri o okulda öğrenim gören öğrencilere göre biraz daha yüksek görünmekle birlikte, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Yapılan istatistiksel analizler okulda dışlanmışlık düzeylerinin onların aile gelir düzeylerine de bağlı olmadığını göstermektedir. Ve son olarak ortaöğretim dokuzuncu sınıf öğrencilerinin okulda dışlanmışlık düzeyleri ile akademik başarıları arasında da anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Araştırma kapsamında ulaşılan bu sonuçlar literatür ışığında değerlendirildiğinde destekler nitelikte sonuçlara ulaşıldığı gibi bazı çelişkilere rastlandığı da söylenebilir. Çakır'a (2002) göre kadınlar ve ekonomik düzeyleri düşük bireyler dışlanma tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadır. Elde edilen bulgular bu görüş ile çelişir niteliktedir. Pehlivan ve Acar'a (2009) göre gelir düzeyi ve cinsiyet dışlanma nedeni olarak gösterilebilmektedir. Adaman ve Keyder (2005) ve Adaman ve Ardıç'ın (2008) yapmış oldukları çalışmada da cinsiyete göre sosyal dışlanmışlık düzeylerinde bir farklılaşma elde edilmemiştir. Benzer şekilde Sarı'ya (2013) göre cinsiyete göre dışlanma veya aidiyet açısından bir farklılık görülmemektedir. Elde edilen sonuç bu çalışmalarla paralellik göstermektedir.

Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgulara göre bireylerin okulda dışlanmışlık düzeyleri, başka okuldan nakil olma ya da olmama durumlarına göre bir farklılaşma göstermemektedir. Elde edilen bu bulgu Yorğun (2014) ve Pursley'in (2002) okul değiştiren öğrencilerin yeni okullarında yalnız kalabilecekleri bulgusuyla çelişmektedir. Bu durum okul değiştiren bireylerin okula çabuk adapte olduklarını gösterebilmektedir. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bir diğer bulgu ise aile gelirine göre dışlanma düzeyinde bir farklılaşma yoktur. Özbek (2001) ekonomik gelirin dışlanma sebepleri arasında olduğunu vurgulamaktadır. Bu bilgi elde edilen aile gelir düzeyine göre dışlanma açısından bir farklılığın olmadığı bulgusu ile çelişmektedir. Elde edilen bu bulgunun benzer seviyedeki okullarda okuyan bireylerin ekonomik gelirleri arasında bir uçurumun olmasından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Araştırma kapsamında öğrenciler arasında cinsiyet, başka okuldan nakil olma durumu ve aile gelir düzeyine göre farklılığın tespit edilmemesi araştırma yapılan okullarda oluşturulan olumlu iklimle ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Pehlivan ve Acar (2009), göre okulların oluşturdukları iklim ve öğrencilere bakış açıları, okullardaki dışlanmanın büyük ölçüde belirleyicisi olduğunu dile getirmişlerdir.

Elde edilen bulgulara göre akademik başarı ile dışlanma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Cueto, Guerrego, Sugimaru ve Zevallos'un (2010) yapmış olduğu çalışmaya göre akademik başarı ile aidiyet duygusu arasında bir ilişkinin olmadığı gözlemlenmiştir. Bu görüş elde edilen bulgu ile aynı doğrultudadır. Capps (2003) yapmış olduğu çalışmada dışlanma veya aidiyet duygusuyla akademik başarı arasında bir ilişki tespit edememiştir. Benzer şekilde Oral'a (2007) göre öğrencilerin arkadaşlarıyla ilişkilerinde akademik başarının bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Bu bulgu araştırma kapsamında elde edilen bulgular ile benzerlik göstermektedir. Şimşek ve Şahin (2012); dışlanmışlık ile akademik başarı arasında bir ilişkinin var olduğunu savunmaktadır. Ayrıca Adelabu

(2007), Anderman, (2002), Arslan (2016), Babakhani (2014), Booker (2006), Özgök (2013), Pittman ve Richmond (2007) ve Sarı (2013), aidiyet duyguları ile akademik başarıları arasında bir ilişki bulunduğunu dile getirmiştir. Yani dışlanma duyguları düşük bireylerin akademik başarılarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmalar elde edilen bulgular ile çelişmektedir.

Araştırma yapılan örneklemin normal dağılım göstermemesi yapılacak tartışmaların alınan örneklem üzerinde olmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda araştırmanın Güneydoğu bölgesinde olması bölgede birçok farklı etnisite ve kültürün bir arada bulunmasının hoşgörüyü getirdiği söylenebilir. Bu hoşgörü bireylerin dışlanmasının önüne geçtiğinin göstergesi olabilmektedir. Koçal'a (2014) göre Anadolu şehirlerindeki farklı kültürlerin bir arada bulunması bireyleri birlerine yakınlaştırmakta dışlanmayı engellemektedir. Benzer şekilde Kolaç (2010) hoşgörü değerinin Anadolu'da toplumsal yapının bir arada bulunmasına, bireyler arası uyumun sağlanmasına büyük katkı sağladığını ve bireylerin kaynaşmasına ön ayak olduğuna vurgu yapmıştır. Küçük (2011) Anadolu'da yaşayan farklı kültürdeki bireylerin öğrencilerin bütünleşmesi açısından önemli bir unsur olduğunu dile getirmiştir.

Araştırma sonucuna göre katılımcıların dışlanmışlık düzeylerinin herhangi bir değişkene göre farklılaşma göstermemesi ve dışlanmışlık düzeylerinin düşük çıkmasının nedeni katılımcıların aslında varolan durumlarına göre değil yani kendilerini görmek istedikleri gibi maddelere cevap verdikleri düşünülmektedir. Oral'a (2012) göre bu dönemde bireylerin abartılmış aşırı duyguları vardır, kendilerini var olan durumlarının dışında görebilmektedirler. Bir diğer neden ise ergenlik döneminde bireylerin çevreyle uyumun önemli bir unsur olabileceği düşünülmektedir. Ören ve Gençdoğan'a (2007) göre, lise öğrencileri çevreyle uyum, toplum içinde yer edinebilme gibi durumları çokça yaşamaktadır.

Elde edilen bulgular ve sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulmaktadır:

- Dışlanmışlık ile ilgili daha derin bilgi toplamak için görüşme, gözlem gibi nitel araştırmaların yapılması, dışlanma nedenlerin ortaya çıkması konusunda faydalı olabileceği düşünülmektedir.
- Farklı eğitim kademesindeki bireyler üzerine çalışmaların yapılması önerilmektedir.
- Ayrıca bireylerin sağlıklı ilişkiler kurması ve akademik başarısının yükselmesi açısından eğitimde dışlanmışlık çalışmalarının sıkça yapılmasının önemli olacağı düşünülmektedir.
- Farklı zaman dilimlerinde benzer çalışmalar yapıldıktan sonra karşılaştırmalara gidilmesi de önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Adaman F., & Keyder Ç., (2005), Türkiye'de büyük kentlerin gecekondu ve çöküntü mahallelerinde yaşanan yoksulluk ve sosyal dışlanma, türkiye raporu: http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/docs/2006/study_turkey_tr.pdf adresinden 29.10.2016 tarihinde erişilmiştir.
- Adaman, F., & Ardic, O.P., (2008), Social exclusion in the slum areas of large cities in Turkey. *New Perspectives on Turkey*, 38(1), 29-60.
- Adelabu, D. H. (2007). Time perspective and school membership as correlates to academic achievement among African American adolescents. *Adolescence*, 42(167), 525.
- Anderman, E. M. (2002). School effects on psychological outcomes during adolescence. *Journal of Educational Psychology*, 94(4), 795.
- Arslan, G. (2016). Lise öğrencilerinde reddedilmişlik duygusu, akademik başarı, akademik yeterlik ve eğitimsel amaçlar arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 41(183) 293-304.
- Babakhani, N. (2014). Perception of class and sense of school belonging and self-regulated learning: A causal model. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 1477-1482.
- Barro, R., & Xavier, S. M. (1995). *Economic growth*. New York: McGraw Hill.

- Behrman, J. R., Gaviria, A., & Székely, M. (2003), *Who's in and who's out? Social exclusion in Latin America*. Washington D.C.: The Inter-American Development Bank.
- Booker, K. C. (2006). School belonging and the African American adolescent: What do we know and where should we go? *The High School Journal*, 89(4), 1-7.
- Büyükoztürk, Ş. (2002). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Capps, M. A. (2003). *Characteristics of a sense of belonging and its relationship to academic achievement of students in selected middle schools in region IV and VI educational service centres*. Unpublished doctoral dissertation, A&M University, Texas.
- Catanese, K. R., & Tice, D. M. (2005). The effect of rejection on anti-social behaviours: Social exclusion produces aggressive behaviors. K.D. Williams, J. P., Forgas, & W. Von Hippel (Ed.) *The social outcast: Ostracism, social exclusion, rejection, and bullying*. (p. 297-305). New York: Psychology Press.
- Creswell, J. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluation quantitative and qualitative research*. Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Cueto, S., Guerrero, G., Sumimaru, C., & Zevallos, A. M. (2010). Sense of belonging and transition to high schools in Peru. *International Journal of Educational Development*, 30, 277-287
- Çetin, B., & Türkan, A. (2013). Okulda dışlanmışlık ölçeği geliştirme çalışması. *International Educational Technology Conference-2013*, Kuala Lumpur, Malaysia.
- DeWall, C. N., & Baumeister, R. F. (2006). Alone but feeling no pain: Effects of social exclusion on physical pain tolerance and pain threshold, affective forecasting, and interpersonal empathy. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91, 1-15.
- Ferris, D. L., Brown, D. J., Beryy, J. W., & Lian, H. (2008). The development and validation of the workplace ostracism scale. *Journal of Applied Psychology*, 93, 1348-1366.
- Genç, Y., Taylan, N. Ç., & Barış, İ. (2015). Roman çocuklarının eğitim süreci ve akademik başarılarında sosyal dışlanma algısının rolü. *Internation Journal of Social Science (IASS)*, 33, 79-97.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel araştırma yöntemi* (10.Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Koçal, V. (2014). Kentsel tarihin turizm potansiyeli bakımından değerlendirilmesi bağlamında çok kültürlü geçmiş ve medeniyetler arası iletişim ilişkisi: Mardin ve Diyarbakır örnekleri. III. *Disiplinlerarası Turizm Araştırmaları Kongresi*, (p. 12-22), 4-5 Nisan 2014, Adnan Menderes Üniversitesi.
- Kolaç, E. (2010). Hacı Bektaş Veli Mevlana ve Yunus felsefesiyle Türkçe derslerinde değerler ve hoşgörü eğitimi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (55) 193-208.
- Küçük, S. (2011). Kültürler arası öğrenme üzerine bir kavram-model denemesi ve Türkçe ders kitapları. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 29(29), 227-260.
- Leary, M. R. (2005). Varieties of interpersonal rejection. K. D. Williams, J. P. Forgas and W. Von Hippel, (Ed.) *The social outcast: Ostracism, social exclusion, rejection and bullying*, (p. 35-52). New York: Psychology Press.
- Levitas, R. A., Pantazis, C., Fahmy, E., Gordon, D., Lloyd, E. H. R. R., & Patsios, D. (2007). *The multi-dimensional analysis of social exclusion* (246 plus additional Appendix 7 Ed.). Department for Communities and Local Government (DCLG).
- Marshall, J., & Calderón, V. (2005). *Social exclusion in education in Latin America and the Caribbean*. Discussion Draft. Washington DC: Inter-American Development Bank

- Oaten, M., Williams, K.D., Jones, A., & Zadro, L. (2008). The effects of ostracism on self-regulation in the socially anxious, *Journal of Social and Clinical Psychology*, 27, 471-504.
- Oral, T. (2012). *Ergenlerde kimlik statülerinin başarı amaç yönelimlerini yordamadaki rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Oral, V. (2007). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin arkadaşlarına ilişkin düşüncelerinin sosyometrik statü ve akademik başarı açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Ören, N., & Gençdoğan, B. (2007). Lise öğrencilerinin depresyon düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 85-92.
- Özbek Sönmez, E. İ. (2001). *Yapısal dönüşümler sürecinde toplumsal dışlanmışlıkların oluşumu-İzmir tarihi kent merkezi geçiş alanı örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Özgök, A. (2013). *Ortaokul öğrencilerinde okula aidiyet duygusunun arkadaşlara bağlılık düzeyinin ve empatik sınıf atmosferi algısının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Pehlivan, K. B., & Acar, Y. B. (2009). Çocuklar ve eğitimde dışlanma. *Journal of Society & Social Work*, 20(2), 27-38.
- Pittman, L. D., & Richmond, A. (2007). Academic and psychological functioning in late adolescence: The importance of school belonging. *The Journal of Experimental Education*, 75(4), 270-290.
- Popkewitz, T., & Lindblad, S., 2000. Educational governance and social inclusion and exclusion: some conceptual difficulties and problems in policy and research. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education* 21(1), 5-43.
- Pursley, M. B. (2002). *Changes in personal characteristics of Mexican-American high school graduates and dropouts during the transition from junior high to high school*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Texas Tech Üniversitesi.
- Silver, H. (1994). Social exclusion and social solidarity: Three paradigms. *International Labour Review*, 133, 5-6.
- Şahin, D. N. (2008). Psikolojik dışlanma ölçeğinin geliştirme çalışması. *15. Ulusal Psikoloji Kongresi*, 3-5 Eylül 2008, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Şimşek, H., & Şahin, S. (2012). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde okulu bırakma eğilimi ve nedenleri (Şanlıurfa İli Örneği). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 41-72.
- Twenge, J. M., & Baumeister, R. F. (2005). Social exclusion increases aggression and self-defeating behavior while reducing intelligent thought and prosocial behaviour. D. Abrams, M. A. Hogg, & J. M. Markues, (Ed.). *The social psychology of inclusion and exclusion* (p. 25-46). New York: Psychology Press.
- Wang, L. (2011). Social exclusion and inequality in higher education in China: A capability perspective, *International Journal of Educational Development*, 31, 277-286.
- Williams, K. D. (2007). Ostracism. *Annual Review of Psychology*, 58, 425-452.
- Yorğun, A. (2014). *Lise öğrencilerinde okul terki riskinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Examination of Secondary School 9th Grade Students' Levels of Exclusion

Nadir ÇELİKÖZ^{iv}, Azmi TÜRKAN^v

Extended Abstract: Exclusion, while it's expressed in a different way, it came to a general opinion to understand an individual who is not included in the group around him or the state of cannot having a relationship with another individuals. In another words it can be characterized as keeping a group member out of its community, not accepting the individual to the existing group or not accepted in a group that's in the making process.

The term exclusion can be used with lots of terms and can be used as a synonym of lots of terms. Most popular terms are social exclusion, psychological exclusion, and social rejection (Williams, 2007). Along with the many researchers who indicate that these terms have the same meaning (Ferris, Brown, Berry & Lian, 2008; Oaten, Williams, Jones & Zadro, 2008), there also is a view that they have different meanings.

Exclusion is a situation encountered in education institutions as well as in many other environment or field. According to Marshall and Calderón (2005) there are three main reasons of exclusion in education; inequality between the individuals. Ethnic origin difference, lower rate of economical income, makes up this inequality. The second important reason is conscious and intentional political attitudes performed by government for marginal groups' benefits.

Considering the studies about exclusion, in general there are more studies made on social exclusion (Baumeister, 2006; Catanese & Tice, 2005; Çetin & Türkan, 2013; DeWall & Şahin, 2008; Twenge & Baumeister, 2005). Besides foreigner literature about social exclusion can be encountered in education (Behrman et al., 2003; Marshall & Calderón, 2005; Popkewitz & Lindblad 2000; Wang, 2011).

Purpose: Considering the absence of studies about exclusion in national education this study aims to examine the levels of exclusion of 9th grade secondary school students in regards to different variables.

Method: *Research Questions;*

- 1) Do the exclusion levels of secondary school 9th grade students' exclusion in school differs in regards to their gender?
- 2) Do the levels of secondary school 9th grade students' exclusion in school differs in regards to the state of being transferred from another school?
- 3) Do the exclusion levels of secondary school 9th grade students'' exclusion in school differs in regards to the income level of the family?
- 4) Is there a meaningful connection between secondary school 9th grade students' exclusion level and their academic success?

Research's Design: Because the research aims to reveal the relation between different data, it is a quantitative study and it is in correlational research design. Correlational research design is used to determine the relation between two or more data sets and the relation level (Creswell, 2012; Karasar, 2000).

---

^{iv} Yıldız Teknik University, ncelikoz@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3826-0070>

^v Yıldız Teknik University, azmiturkan@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2546-5122>

Participants: For defining the research's study group easily accessible, purposeful sampling method was used. It was benefitted from this method to reach out data more practically. 2014-2015 academic year spring term 9th grade students composed the study group of 213 person, 112 being female 101 being male from 3 state schools located in southeastern Anatolia region. The reason why participant preferred to be 9th grade students is; because it is thought that students coming from another primary schools may create student differences.

Data Collection Tool: To determine the secondary school 9th grade students' exclusion level in the scope of research "Exclusion in School Scale" was used. Also, to determine the students' academic success by any means no kind of measuring tool was used, it was based on students' fall term grade-point average.

Exclusion in School Scale: Exclusion in School Scale was developed by Çetin and Türkan (2013). It was created from a two sub-factored structure. These aspects were named "Individual Exclusion" and "Social Exclusion" by researchers. After the result of statistical calculations, in individual exclusion sub-factor, scale's highest item load is obtained as 0.74 lowest item load as 0.42 while in social exclusion sub-factor highest item load is obtained as 0.77 and lowest as 0.54. Besides, to present a proof to scale's reliability while test retest result was calculated as 0.74, Cronbach reliability was calculated as 0.92. These data show scale's validity and reliability.

Data Collection Process: In the process of research's data collection first of all persons' who developed the scale permissions were referred. Also, for carrying out the research from Yildiz Technical University 11.03.2015 dated and (IRB#1503110184) numbered research ethics committee approval was obtained.

Analysis of the Datas: Acquired datas were analyzed by Statistical Package for Social Sciences (SPSS.20) packaged software. Before the analysis processes reverse matters in the scales was put in order and was examined 9th grade students' exclusion levels in regards to different factors.

Findings: 1) Examination of secondary school 9th grade students' exclusion levels in school in regards to their gender;

After the statistical analysis made, participants exclusion levels in school do not differ in regards to gender factor. When examined on the basis of aspects, exclusion in school scale's aspects individual and social exclusion does not differ in regards to gender factor.

2) Examination of secondary school 9th grade students' exclusion levels in school in regards to the state of being transferred from another school;

After the statistical analysis made, participants' exclusion levels in school do not differ in regards to state of being transferred from another school factor. When examined on the basis of aspects, exclusion in school scale's aspects individual and social exclusion do not differ in regards to state of being transferred from another school factor;

3) Examination of secondary school 9th grade students' exclusion levels in school in regards to family income levels.

After the statistical analysis made, participants' exclusion levels in school do not differ in regards to family income levels factor. When examined on the basis of aspects, exclusion in school scale's aspects individual and social exclusion do not differ in regards to family income levels;

4) Examination of the meaningful relation between secondary school 9th grade students' exclusion levels and their academic success;

To determine the relation between participants' exclusion levels in school and their academic success, correlation coefficient was examined. After the statistical analysis made, no meaningful relation was founded between their exclusion levels in school and their academic success ($r=.01$). Also, no meaningful relation was encountered between academic success and individual aspect($r=.01$), social aspect($r=-.06$).

Discussion and Result: After the statistical analysis made in the scope of research no differentiation of 9th grade students' was founded in regards to their gender, being transferred from another school and family income levels. According to Çakır (2002) women and individuals who has low economic levels

are in danger of exclusion. Acquired findings contradict this view. In the research made by Adaman and Keyder (2005) and Adaman & Ardiç (2008) no differentiation in social exclusion levels was founded in regards to gender. Findings show parallelism with these studies. According to the result of the research it's thought that the reason why participants' exclusion levels do not show and difference to any kinds of variation and why their exclusion levels are low, is actually participants answer the entries as they, themselves, see them. In this content it was offered to make qualitative researches like meetings about exclusion, observation. Researches fertile in terms of education are; it is thought that in terms of individual's sharing a healthy bound and to rise his academic success, exclusion in education is important.

Key Words: *Exclusion, Secondary school, Exclusion in school*